

טשענאטאכאזער צייטונג

אונזער פארשטייט פאר א פאליטישער-האנדל
פארן קאפ פון דעם
פארן קאפ פון דעם
פארן קאפ פון דעם

פרייטאג 20 גראדעס
פרייטאג 20 גראדעס
פרייטאג 20 גראדעס

פרייטאג 20 גראדעס
פרייטאג 20 גראדעס
פרייטאג 20 גראדעס

Piątek 5 lutego 1937

ליכט-צינדען 4.17

פרייטאג 20 גראדעס

אונזער ג' פרייטאג און שבת
יהודה לעוואקאוויטש און פרוי
מאריץ לעוואקאוויטש און פרוי
גוטשא לעוואקאוויטש און פרוי
דוד קעמפניסקי און פרוי
היינשען מיר פיעל נחם און פרוי
פאר - א גליקליך צוזאמענלעבען
איכל לאנדאון און פרוי, וויזשניץ.

אונזער פערטער
יהודה לעוואקאוויטש און פרוי
מאריץ לעוואקאוויטש און פרוי
גוטשא לעוואקאוויטש און פרוי
דוד קעמפניסקי און פרוי
היינשען מיר פיעל נחם און פרוי
פאר - א גליקליך צוזאמענלעבען
איכל לאנדאון און פרוי, וויזשניץ.

אונזער פערטער
יהודה לעוואקאוויטש און פרוי
מאריץ לעוואקאוויטש און פרוי
גוטשא לעוואקאוויטש און פרוי
דוד קעמפניסקי און פרוי
היינשען מיר פיעל נחם און פרוי
פאר - א גליקליך צוזאמענלעבען
איכל לאנדאון און פרוי, וויזשניץ.

SZKOŁA TAŃCÓW
baletm. Kosteckiego
w lokalu własnym
ul. Waszyngtona 6.
Uczy modnie, wytwornie, w kompletach, pojedyn-
czo — zapisy codziennie. Opłaty przystępne.
יערשן שבת א פראקטישע לעקציע פאר וויזשניץ
פאר - א גליקליך צוזאמענלעבען
איכל לאנדאון און פרוי, וויזשניץ.

צי געדענקטש
וועגען דער בעקאנטער און גליקליכער
J. WEKSLER
ALEJA 6?

אונזערע געווינסען:
אין דער 28-טער לעסט. 1.000.000 זל.
אין דער 36-טער לעסט. 100.000 זל.

Nr. 167420 zł. 30.000	Nr. 165757 „ 10.000
„ 116491 „ 20.000	„ 116472 „ 10.000
„ 69661 „ 15.000	„ 147357 „ 10.000
„ 68620 „ 15.000	„ 148532 „ 10.000
Nr. 49597 — zł. 50.000	
„ 94929 — zł. 10.000	
„ 153339 — zł. 5.000	

אין פיעל אנדערע געווינסען.
לאסטען צו דער קלאס שוין צו בעקומען.
פערזאנלעכע נישט, ווייל ס'קען אויספעהלען לאסטען.

פרייטאג 20 גראדעס
פרייטאג 20 גראדעס
פרייטאג 20 גראדעס

Z intencji zaślubin p. MELI BIBERÓWNY z p ADOLFEM
RENKSZOWSKIM życzymy wiele szczęścia na nowej drodze
Personel f-my A. Renkszowski
M. Secemski, Z. Granek, M. Lewkowicz

אונזער פערטער
יהודה לעוואקאוויטש און פרוי
מאריץ לעוואקאוויטש און פרוי
גוטשא לעוואקאוויטש און פרוי
דוד קעמפניסקי און פרוי
היינשען מיר פיעל נחם און פרוי
פאר - א גליקליך צוזאמענלעבען
איכל לאנדאון און פרוי, וויזשניץ.

„TRIOKONG”
Zakłady Przemysłu Radiowego
Częstochowa, Garibaldiiego 28. Tel. 10-99

Polecamy pierwszorzędnej jakości radioodbiorniki
COLUMBUS 937
3 lampy z 4 prostowniczą
LECH
2 lampy z 3 prostowniczą
wszelkie informacje
i demonstracje
w firmie
N. TAJCHNER
Częstochowa,
Aleja 14
tel. 17-91.

די אלע, וועלכע האבען אנטהאלטענען אין דער לוייה פון אונזער הייסגעליפטען מאן און פאטער
זאב וואלף וויינמאן
וועלכע איז פארגעקומען דאנערשטאג, ד. 4 לויט 1937 (כ"ג שבט תרצ"ז)
דריקען אויס דעם אייניגסטען דאנק
די אין טיעפען טרויער פערבליבענע
פריי, זון, טאכטער און פאמיליע.

ZAKŁAD RENTGENOLOGICZNY
Dr. med. BRAMA
Aleja Wolności 10.
Ultrakrótkie i krótkie fale
do leczenia
zapalnych chorób wewnętrznych,
neuralgii, stawów, chorób kobiecych
i innych.

א לערן-יונגעל צו א טאפעצירער
ווערט געזוכט
ערקלינדען זיך אין רעדאקציע.

BENETA
פארפערטע
ווערט
פארפערטע
ווערט

כאב גרעסע און באהאסן הנורא סקרה
במות אביהם היקר באנשים, ידידי ורעי מנוער, מר
זאב וואלף
המקום ינחם במהרה בתוך אבלי ציון ולא יוסיפו לדאבה עוד.
דב וינברג ומשפחתו
מיר געמען אנטהאלטען אין דער פאמיליע וויינמאן
הייסגעליפטען מאן און פאטער
זאב וואלף
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

משתתפים אנחנו בצערם הגדול של רענו מר יצחק ווינמאן
במות עליו ברמי עלומיו אביו היקר נ"ע
זאב וואלף ווינמאן
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
האחים: יהודה ליב ואברהם פוגל.
Drogiemu koledze, **Izaakowi**, wyrazy szczerzego
współczucia spowodu zgonu Ojca Jego
b. p. WOLFA WAJNMANA
składają
Z. BLUM, D. ZYLBERBERG.

Koledze naszemu **Izaakowi Wajnmanowi**
z powodu śmierci
B. P. OJCA Jego
składa wyrazy szczerzego żalu i współczucia
Zarząd Koła Częstochowian
Stow. Żyd. Słuch. U. J. „Ogolsko” w Krakowie.
צויליב פרייהצייטענען טויט פון אונזער פריינד און לאניעהריגען שכן
זאב וואלף וויינמאן
דריקען מיר אויס דער אין טיעפען טרויער פערבליבענער פרוי, קינדער
און פאמיליע אונזער טיעפעסטען מיטגעפיהל.
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
חיה שטייניץ
יצחק שטייניץ און פרוי
ראובן שטייניץ און פרוי.
משתתף אני בצערם העמוק של רעי וידידי מר יצחק צבי ווינמאן ומשפחתו
למות עליהם אביהם היקר
זאב וואלף
בתוך שאר אבלי ישראל ינוחם.
משה וינברג.

די איינציגע ראדיקאלע הילף

פראג. ז. בראדעצקי (פאריז)

פאליטישע יודען און דער אויפבוי פון ארץ-ישראל

עס איז פאר מיר נישט קיין לייכטע זאך צו אפערירן צום פאליטישע יודען וועגן נייע אנטווערונגען פארן "קרן היסוד". כ'קען אויף אזוי פילע די ווערטער שטעלעכע זאגען פון די פאליטישע יודען, אז איך זאל פערשטעהן, וואס הייסט פאר זיי אנטווערונגען און צוליב דעם מאך איך עס נישט מיט קיין לייכטע הארץ.

אויב איך פיהל דאך זיך פערשליכ-טעם צו זאגען עטליכע ווערטער ווע-גען דער אקציע פארן "קרן היסוד", טהא איך עס צוליב 2 סבות: ערשטענס ווייל ארץ-ישראל רופט און פארדערט די גרעסטע קרבנות און צווייטענס-ווייל דער ענטפער פון דעם פאליטישע יודענטום, טאקי דערפאר הייל עס גע-פינט זיך אין אזא שווערע מצב, וועט זיין בולטער און שטארקער, ווי דער ענטפער פון די יודען אין אנדערע לענדער.

איך וויל עס פארטאן, אז די שווא-ציון און אויך מענטשן פון אונזער לא-גער וועלען זאגען: "נוט, ארץ ישראל רופט, אבער פארוואס זענען איהרע טויזערן פערמאכט?" די דאזיגע פרא-גע האלט נישט אויס קיין קריטיק, אמת, אז ס'עקזיסטירען אימיגרציע-בערגעניגונגען, אבער קיין שום שטע-רונגען און שוועריגקייטען זענען פאר אונז נישט קיין נייץ. זיי בעגלייטען אונז פון סאמען אנהויב פון אונזער בעררייגונגס-ארבייט און מיר האבען

נישט רעדען, איבערהויפט איצט, ווען ס'ווערט אנגעהויבען אזא אקציע. א פאקט איז אבער, און דאס וויכטיגסטע וואס מיר ווילען זאגען, אז נישט מיט קיין קערץ קוהלען וועט מען ראטע-זען די גוים, נאר מיט בעזייטיגן די גוים, זי אויסווארצעלען, מיט'ן שורש, און מעגליך איז דאס גאר דאמאלס, ווען מען וועט זיך נישט וועלען אי-בערלייטירען אין פארטיי דעמאגאגיע, נאר ווען אלע סיי די פארברייטערטע וועלען ווע-דען פערשטעהן, אז דערמיט, וואס מען וועט בעשעפטיגען יודען ביי דער אר-בייט, וועט קומען די אמת'ע, די רא-דיקאלע הילף.

ש.

גרויסקייט פון אונזער לעבען אין זיין נאקטקייט. מיר זענען צעוואוינע-רען וועגען נאנצע משפחות, וועלכע ליגען אפילו בייטאג אין די בעסטע דערפאר, ווייל זיי האבען נישט קיין שטיקל קוהלען אריינצולעגען אין אויפן; וועגען מענטשן, וועלכע דער-נעהרען זיך נאר מיט די פארציעס, וואס זיי בעקומען פון "תומכי עניים", ווע-גען מענטשן, וועלכע זענען קראנק גע-ווארען פאר הונגען און זאגאר גע-שטארבען פון גוים. פאר די פערט-מאלטע האט זיך געשטעלט די פראגע: מיט וואס, אויף וואסערע אופן קאן מען קומען צו הילף אט די דאזיגע אומ-גליקליכע מענטשן.

און ריכטיג האט איינער פון די רעדנער געזאגט, און דוקא נישט קיין בונדיסט, אז די איינציגע ראדיקאלע-הילף וואלט געווען, ווען אט די אלע פערשטייטע און פערלאזענע וואלטען בעקומען ארבייט אין די יודישע פא-ריקען, ווייל עס איז דאך די גרעסטע שאנד פון אונזער צייט, אז מען זאל מאכען פון געזונדע יונגע פעהיגע מענטשן שטארקע-זאגלען פון זיי בעסער שאפען ארבייט. מען רייסט פון אונז ארויס דעם סטראנג, פארפאלען, זא-לען זיך אנדערע ארוממאכען מיט'ן סטראנג, זאלען אויך זיי מיהלען דעם טעם, דעם נחת, די פרנסה פון סטרא-גאן, און אנשטאט דעם זאל מען פאר די יודען עפענען די טויערען פון די יודישע פארברייטע און דאמאלס וועט די גאנצע פראגע פון געבען שטיצע בעקומען אנדערע פנים.

די דאזיגע לייזונג צו דער אנגע-וועהטע פראגע פון אונזער גוים און דלות האט אויף דער דערמאנטער קאנפערענץ ארויסגעווען גרויס בע-גייסטערונג, און איינער פון די פער-זאמלעטע א "פורשו" האט זיך דע-קלארירט צוזאמען מיט נאך עטליכע חשוב'ע פארטנים פון אונזער שטאט ארומצוגעהן איבער די יודישע פא-ריקען און זיך משתדל זיין, אז מען זאל צונעמען יודישע ארבייטער צו דער ארבייט. ס'איז אויך בעשלאסען געווארען נאך פריער ארויסצושטעלן בריף צו די יודישע פארברייטערטע וועגען דאזיגע ענין.

צו דאס וועט עפעס פועל'ן-איז נאך א גרויסע פראגע. ווייל - אבער זאל מען בעסער וועגען דעם

אין דער קהלה איז היינטיגע וואך פארקעמערט א יוצונג וועגען ערשט-לען הילף די נויטבעדערפערטע יודישע בעפעלקערונג אין אונזער שטאט.

וועגען אופן פון דער דיסקוסיע איז נישט כדאי איבערצוגעבען, ווייל ווע-מען קען דאס אינטערעסירען, צי די בונדישע פראקטיק אין דער קהלה האט ספעציעל צוליעב דעם פונקט געבראכט א גאלערע, כדי צו בעווייזען, אז נאך זיי זענען די איינציגע פערזאנען פון די הונגעריגע מאסען און האבען דע-רויף דעם מאגנאפאל.

ס'איז אויך נישט כדאי אפילו צו פאלעמירען מיט די בונדישע פער-זאגער, וועלכע האבען פלוצים פער-זעסען זייער פארטייגטע דאגמע ווע-גען בעקעמערט די פילאנטראפיע און זיך האלטען נאר אין די ראהמען פון קלאסען-קאמף, ווייל דאס וועט נישט קענען ארויסהעלפען אפילו איין אר-י. מען, ס'וואלט אפילו געווען א יושר אנהויבען די פארשטעהער פון יודי-שען פארלעסענאישט, אז מיט הורא-רע-דעס קען מען נישט פילע דערגרייכען, נאר אז מען וויל טאקי עמיצען קומען צו-הילף, מוז מען עפס טהון, מוז מען קומען מיט פערשטע, אבער ווי געזאגט, לויט נישט דער ענין, ווייל מיר ווע-לען זיי דאך נישט איבערצייגען, אזוי פארדערט זייער פארטיי-טאקטיק און דאס איז פאר זיי הייליג.

אויב מיר ווידמען דעם ענין פון ראדיקאלער הילף די עטליכע שורות, איז עס צוליעב א גאנץ אנדערע טעם. די דיסקוסיע וועגען ערשטלעך הילף איז דורפ'ן פרעזעס ראזענבערג איי-געלייטעט געווארען אויף דעם אופן, אז דערמיט, וואס די קהלה וועט בע-שימען א געוויסע סומע, זאל מען זאגען אויף צו פערשטייען קוהלען פאר די ארימע, וועט נאך די גאנצע יסועה נישט קומען, ווייל-זאגט ווייטער דער פרעזעס-די גוים איז אזוי גרויס, אז עס דארף אינטערעסירען ווערען אר-אקציע מצד דער גאנצער יודישער גע-זעלשאפט צו קומען מיט א ראדיקאלער הילף די פילע הונדערטער משפחות, וועלכע געהן במש אים פון גוים און קעלט און מען פארדען זיך נישט בע-גייגענען בלויז מיט דער מאמענטאלער קליינליכער הילף פון דער קהלה.

אין דער דיסקוסיע ארום דער דאזי-גער פראגע האט זיך ענטפלעקט די

אונז איז וואויל, מיר זענען יתומים...

קליינער פערלעטען

עמיצער פון מיינע חולאים דארפן, וועל איך גיכער דערהערען. א לענגערע צייט איז מיינ שכן גע-שטאנען פערטראכט, ענדליך האט ער ארויסגעלאזט א געלעכטער, כא, כא, שטארקער. כי, כי, כי - איך קוק אן מיינ שכן און פערשטעה נישט, וואס מיט איהם איז געשעהן, וואס האט ער זיך עפס אין מיטען דערינען צולאזט; וואס איז איהם אזוי וואויל און אי-בער-הויפט פון וואס איז דא צו לא-כען.

זייט מוחל - קאן איך זיך שוין נישט מעהר איינהאלטען און פרעג מיינ-שכן-פארוואס לאזט איהר. אדרבה, דערזעהלט מיר אויך אפשר האט איהר עפעס גוטע בשורות פאר יודען וועל איך אויך לאכען און זיך טיילען דער-מיט מיט מיינע לעזער, כ'לעבען ס'איז שוין צייט, אז אויך ביי אונז זאל מקיים ווערען דער מוסק: אז ימלא שחוק פינו, ווייל לויט אונזער מעמה, איך וועלכען מיר לעבען, האבען מיר שוין גענוג טרעהרען פערזאנען, וואלט דעריבער גאר נישט געשאדט, אז מיר זאלען אמאל פערבייטען די טרעהרען אויף געלעכטער.

זייט, לויט פריינד-בערוהיגט זיך מיינ שכן-דערווייל ליידער קאנען מיר זיך נאך נישט ערלויבען צו לאכען פון נחת, דערווייל זענען אונזערע צרות גרויס, נאר אויב איך האב גע-לאכט, איז עס דערפאר, ווייל וואס גרעסער אונזערע אומגליקען זענען, אלץ מעהר האט מען איהר אונז רחמ-נות, אלץ מעהר בעדייערט מען אונז און מען וועט זוכט תחבולות, ווי אזוי אונז

נאך אויף א מינוט בין איך אריין צו אייך, מעהר קיין צייט האב איך נישט - האט מיינ שכן, וועלכער האט געהאלטען אין דער האנד די קלאמקע פון מיינ טהיר מיר ערקלערט.

- וואס איז, וואס האט איהר דאס קיין צייט נישט. קומט אהער, זעסט זיך - האב איך אנגענומען מיינ שכן און איהם אונטערגעצויקט א שוהל.

- גיין, ליבער פריינד - שטעלט זיך מיר אנטקענען מיינ שכן - איך קאן נישט, איך טאר נישט, ביי מיר איז שטוב איז א שפיטאל, מיינ ווייב און 2 קינדער ליגען אויף גריפע און איך מוז זיי בעדינען. היות אבער ווי כ'קאן נישט דערויזען אין שטוב בעת ארום אונז קומען פאר אועלכע געשע-העניסען, האב איך זיך אריינגעקאכט צו אייך אויף א מינוט, זיך א ביסעל אדורכצולייטערען די געזאגטען.

- אויב אזוי - זאג איך - וועלען מיר נישט קאנען שמועסען און איבער-הויפט האט נישט קיין זין צו בעהאנד-לען אועלכע וויכטיגע פראגען שטעהען דיג מיט איין פוס אויף דער זייט און מיט'ן צווייטען פוס אויף יענער זייט טהיר.

דאס גראד איז נישט קיין סיבה - וויצעלט זיך מיינ שכן - פערקעהרט, ביי אונז יודען איז עס א נאטירליכע פערשיינונג. אונזער גאנץ לעבען, אונ-זער גאנצע עקזיסטענץ אין גלות ווערט בעהאנדעלט אויף איין פוס, בחפזון. נאר איינס צום אנדערען קומט נישט, איך שטעה ביי דער טהיר נישט דער-פאר, ווייל איך וויל דערמיט נישטבאלי-זירען אונזער לעבען, נאר גאר פשוט, ווייל כ'טראכט, אז טאמער וועט מיך

קיינמאל נישט געהאט קיין אילוויסע. מיר שטעהען פאר א שווערען קאמף, א קאמף פאר אונזערעניצטע רעכט ביים בויען אונזער נאציאנאלע הים לויט אונזער ווילען. מיר האבען נישט קיין שום סעותים וואס איז שייך די עקזיסטירענדע פאליטישע שוועריגקיי-טען, און טאקי דערפאר, ווייל דער קאמף איז אזא שווערע, זאגען מיר: "קרן היסוד".

פארוואס? ווייל דער "קרן היסוד" איז היינט פון דעם שטארקסטען גע-וועהר אין אונזער שווערען קאמף, דורכ'ן "קרן היסוד" דריקט זיך אויס אמ'בולטסטע אונזער אונגעבראכענער ווילען און ענטשלאסענקייט צו בעווי-טיגען אלע פאליטישע און ווירטשאפט-טליכע שטערונגען.

פראקטישען האבען אמאל א בע-דייטונג, אבער דער ווירקזאמסטער, פאליטישער ארגומענט איז מעשים! אונזערע ביז איינציגע עראבערונגען אין ארץ-ישראל זענען די שטארקסטע באסטילישע, וואס מיר פערמאנען, און די דאזיגע עראבערונגען האבען מיר צו פערדאנקען, אין דער ערשטער ריי-הע אונזערע נאציאנאלע מאנדעלען.

ווייל א געלונגענע אקציע פאר'ן "קרן היסוד" איז-אויסער אונזער שטענ-דיגער אויפבו-ארבייט, וואס ווערט געמאכט אין ארץ-ישראל-אויך א וויכ-טיגער אטום פון גרויסער פאליטישער בעררייטונג, האב איך דעם מוט צו אפערירען צו די פאליטישע יודען, זיי זאלען אונטערשטיצען די אקציע, וועל-כע פיהרט זיך יעצט.

מיר גיבען זיך אלע אב א דין.

הונדערטער שקצים בעלאגערן די וויעלונגער שוהל און שטיקער א"י.

דינסטאג אין חמא-סאג צו מנחה, האט א גרויסע מחנה שקצים אין שול-עלסער, בעלאגערט די וויעלונגער שוהל און יעדען אנקומענדען יוד בעווארפען מיט קוילען שניי און שטיקער אייז אונטער'ן קאמפאניאמענט פון ווילדע הורא-אויס-געשרייען. מאפען שניי-שטיקער זענען אריינגעמאלען אין דער שוהל. דערביי זענען געווארען אויפגאסען אויסגעוואקסען שויען, מיט א שטיין, איינגעוויקעלט אין שניי איז פערוואנדעט געווארען

אלע אונזערע עקאנאמישע פאזיציעס שוויסט מען אונז ארויס און ס'ווערט אלץ קלאגעדיגער און טרויעריגער, אזוי אז ס'דאכט זיך אויס, דאס כלו כ'ה הקצין. מיר זענען גענליכען צו קיילעכדיגע יתומים, וועלכע האבען נישט קיין עלטערען און פערלאזט פון דער גאנצער וועלט.

יח, צו יתומים-רעדט ווייטער מיינ שכן-אבער נישט צו יתומים, וואס קיינער טראכט נישט וועגען זיי, צום בליק געהערען מיר צו דער קאטעגאריע יתומים, פאר וועלכע מען זאגט שוין א סך...

און באלד הויבט מיינ שכן אן אויס-צורעכענען, ווי אזוי מען וויל אלץ פערזאנען אונז ארימע יתומים: היות ווי די יודען דארפן פון פוי-לען עמיגרירען, ווי מען ווייזט זיי אן פון אלע זייטען, מוזען דאך פאר זיי געשאפען ווערען פערשידענע סערי-טאריעס. נו, האבען זיך באלד א שאט געטהון פערשידענע פראיעקטען. אונ-זערע פערזאנען, וואס רופען זיך "פריילאנד" שוויצען ארום, זיי שאפען קאמיסיעס, וועלכע זאלען פאהרען אויספארשען לענדער און אז ס'וועט נאך זיין דער מיליאן זאלעסען אויף רייזע האזאזא פאר דער אויספארשונג-קאמיסיע, וועט שוין מסתמא דערפון עפעס ווערען...

יודען האבען פערלירען די פרנסות, און ס'זענען איצט פעהרענען הונדער-טער און טויזענדער יודישע משפחות, וועלכע פריהרען פאר קעלט. רופט מען טאקי צונויף זיצונגען אין דער קהלה, וואס מען וויל זיי פערזאגנען מיט קוהלען, אמת, אונזערע דאזערעס האבען נישט קיין חשק צו קומען און פון 60 איינגעלאדענע קומען א קנאם מנין, נאך דאס איז גאר נישט-דער

צו העלפען. אט דאס רופט ביי מיר ארויס א שמייכלע, וואס ווערט פער-וואנדעלט אין א געלעכטער. אמת, מען קאן דאס אנרופען גאלגען-הומאגאר, א געלעכטער מיט יאשעסערקעס, אבער דאס איז פאקט א געלעכטער...

ווען איך פערשטעה נאך אלץ נישט, וואס מיינ שכן מיינט, גיס ער עס מיר צו פערשטעהן אויף קליין געלד:

- דאכט זיך, אז אזוי גיטער, ווי אונז, פאליטישע יודען, איז יעצט, איז נאך נישט געווען. פון אלע זייטען רופ'ט מען אונז און מען מאכט פון אונז אש און בלאטע, מען דערלויבט זיך געגען אונז אועלכע זאכען, ווי מיר וואלטען געווען עפעס נישט אין גענליכען געשטאלט געבוירען, נאר

ווי ווילדע האטענטאטען. אין שוין ווערען די דעפוטאטען, וואס אמאל אלץ אנדערש ווער, די איידעלע דאמע פריסטאקאזא קאן זיך נאך אלץ נישט אנטעניגען מיט אונזער בלוט און וויל, נאך און נאך. קאנאליסקי מיט זיין באנדע הרגענען יודען און שפעטער פראוועט מען אין לאדווער שטאדט-ראט אויף דעם סמך ארגיעס, וואס דער-מאנען אין די ווילדע מענטשען פרעסער, וועלכע האבען געכאפט א קרבן, איהם געבראכטען און אויפגעגעסען און דער-ביי געפראוועט רעליגיעזע צערעמא-ניעס. גלח טועשטשאק פארהערט ארום מיט זיינע געפעהרליכע פאגראם-רעדעס און דאס ווערט טאגליריט. מען פערדיגט פריי און אפען יודען-אויטראקטאט און קיינער שטערט נישט דעריין. מען רייזט אן די הונגעריגע פויערים אויף די יודישע סטראנגעס און מען דערזעהלט זיי, אז נאך מיר, יודען, און הויפט-זענליך די ארימע אונגליקליכע קליינ-הענדלער, וועלכע לשבען קיים, זענען שולדיג אין דער פויעריג'ס גוים. פון

וחשבון, וואס פאר א קרבן ס'איז יעצט פאר יעדען דורכשניטליכען יוד אין פאליען זיך צו בעשטייערען פאר'ן "קרן היסוד". טאקי צוליב דעם איז זיין בעשטייערונג וויכטיגער און בע-דייטונגספולער, נאר אזא קרבנות-פולע אנטווערונג איבערצייגט אַמבעסטען. אנגעזעהן פון אלע שטערונגען, האבען מיר זיך ערווארען א שטאר-קע פאזיציע אין ארץ-ישראל. אונזער פאליטישע קראפט איז אויסגעוואקסען א דאנק אונזער שפעפערשער ארבייט אין ארץ-ישראל. אלע אַגרימען אויף אונזער בעזיץ מוזען מיר אַבשטופען מיט נייע פאזיציעס און ארץ-ישראל. דער נסיון לערנס אונז, אז זיי זענען טאקי געווען דאס ווירקזאמסטע גע-וועהר אין אונזערע ביזנעסעסען קאמ-פון. נאך דאנק די מעסטער פון אונאויספערליכער, אונערמילדיכער אר-בייט האבען מיר אין ארץ-ישראל אי-בער 400,000 יודען. אויך אין דער צוקונפט מוז קאנקרעטע אויפבו-א-בייט זיין דער פונדאמענט פון אונזער שווערען קאמף.

די דאזיגע מעסטערען האבען זייער אויסדרוק אין "קרן היסוד" און דורכ'ן "קרן היסוד". איך בין איבערצייגט, אז דאס פאליטישע יודענטום וועט זיך דערהויבען צו דער גרעסטער אנשטער-נונג אין דער היינטיגער אקציע פאר'ן "קרן היסוד". אין דעם ענטיש-דענעם יאהר אין אונזער אויפבו-א-בייט פאר'ן "קרן היסוד".

איך גלויב טיעף, אז די פאליטישע יודען וועלען אין דער דאזיגער היס-טארישער שעה מאַניפעסטירען זייער אונגעבראכענע ווילען פאר'ן ארץ-ישראל-אויפבו-א-בייט דורך א געהעריגער בעשטייערונג אין דער אקציע פאר'ן "קרן היסוד".

הונדערטער שקצים בעלאגערן די וויעלונגער שוהל און שטיקער א"י.

אין קאפ דער שוהל-מתפלל דוד לעוו-קאוויטש. נישט קענענדיג דערנאך ארויס, האט זיך דער משמש דוד סאלמאנאוויטש אריבערגעכאפט איבער דער שוהל גאר-טען מויער און געלאפען אויפ'ן פאליציי-קאמט, פון וואנען עס זענען געקומען 2 פאליצייאנטען און צוטרעטען די מחנה צולאזענע לאזונגעס. ערשט דאן זענען בעפרייט געווארען די בעלאגערטע מתפללים.

עיקר איז מען זאגט... די אַמעריקאנער יודען האבען לע-טענס צונויפגעווען א גרויסע קאנפ-רענץ, אין וועלכער ס'האבען זיך בע-טייליגט איבער 1500 דעלעגאטען און מען האט דאָרט נאך גערעדט וועגען אונזער ביטערער לאגע.

דער "דזשאַנט" האלט אין איין בערעסען זיך, ווי אזוי אונז צו העל-פען און אז פערזאנען די אומגליקלי-כע פאליטישע יודען.

די קינדער פון די "פאזשעכע" שולען קומען הונגעריגע און באַרויסע אין דער שולע אריין. אַרדענט פון איין טאג-אונדער און מען האלעט און מען טאנצט ביי אינדערפריה, פרי נאך אונזערע קינדער צו פערזאנען.

איהר האט מסתמא געלעזען שלום עליכם', וואו ער שילדערט א יתום, פאר וועלכען אלע זאגען. אמת, דער יתום בלייבט ווייטער אַנאומגליקליכער יתום, אבער דאס אליין, וואס מענטשן האבען אויף איהם רחמנות און האלטען אין איין זאגען פאר איהם, איז שוין פאר איהם א טרייסט.

אויך מיר פאליטישע יודען זענען אין דער לאגע פון שלום עליכם' יתום - פערזענדיגט זיין געשפּרעך מיינ שכן - אויך מיר זענען טאקע אַרימע אומגליק-ליכע יתומים, וועלכע ווערען געפייניגט און געשמיסען, מיר האָבען נישט קיין היים, מיר זענען הונגעריג און נאָקעט, אבער נישט קשה, דערפאר רופען מיר ארויס רחמנות ביי דער וועלט, ביי מענטשן, וועלכע זאגען פאר אונז... און דאס פערשטעהט איהר מיך איז דער סוד פון מיינ געלעכטער. איך לאך, ווייל אונז איז וואויל, אונז איז גוט. מיר פאליטישע יודען זענען יתומים...

סמאל

ד"ר א. רחלזון

אויפ'ן יודישען פראָנט

(א דאָרט צו דער דיסקוסיע וועגן יודיש)

און מאמושי, דאס יודישע סעאטער זוכט גליק אין אויסלאנד, עס פערנע- מען שטעלעט אין יודישען געזעלשאפט-ליכען לעבען מענשען, וועלכע זענען פון איהר ענטלאפען, מ'זענען אלעס נישט פון זיי קיין שום קענטנישען און פער- שטענדיג פאר יודישע קולטור. יודי- שע קולטור ווערט סתם אנאפירט גע- זאך, א מין בטלנות און דאס רעדן אפטייל צו אפאט יודיש ספעציעל עפענטליך צווישען גוט ערצויגענע מענשען איז שוין היינט נישט קולטור- רעל, ס'זעהערט נישט צום "באנאטאן" דאס יודישע בוך, דאס אריגינעלע זעהט נישט די שוין פון די וועלט, גי- טע איבערזעצונגען אפילו פון דער נייער סאָוועטישער ליטעראטור, וועל- כע זענען אין פולען נאך א גאנצער ארטיקל ווערען פאר גראַטעס אין די טויזנטער פערקויפט און דערויף, קלאַגען זיך די פערקויפער, זענען קיין בעלנים נישטע.

דער יודישער שרייבער ווערט פער- געסען, נאך גוט וואס עס מאכט זיך א מאָל אַ מחלוקה'לע דערמאנט מען זיין נאָמען נישט שטענדיג צום גוטען און מ'פרישט אויף דעם זכרון, מ'רע- מאנט זיך, אַז עס אַטעמט נאָך ווי א געבראכענער מענטש. עס איז טאקע נישט היימליך און מיר זענען די שול- דיגע.

II.

אמת, מיר זענען אליין זיך שולדיג. מיר מוזען מודה זיין, אז אויפ'ן מאָ- דערנעם קולטור געבט שטעהען מיר שטאַרק אַב פון אונזערע זיידעס. ביי זיי איז נישט געוועזען קיין צוויי מאָ- סען סאר סעאַרע און פראַקטיק. ווער ס'איז אַ נאה דורש מוז זיין אַ נאה מקיים, ווער עס האט געפרעדיגט יו- דישיקייט דער האט געמוזט אליין פרום זיין, אויב א מגיד איז אמאָל נכשל געוואָרען איז ער מעהר קיין מגיד נישט געווען.

דאס עס הספר האט באמת דעם ספר לייעב געהאט. שווער געווען א יודישע פרומע שטוב צו געפונען ווי ס'זאל קיין ספרים-אלמער נישט זיין, א יוד אויפ'ן דאָרף האט פאר די לעצ- טע פאָר גראַשען אַ מלמד צו זיינע

בעסערענדיג לעצטענס די דיסקוס- יע געהערט אין דער גאנצער יודישער פרעסע איבער יודיש און יודישער קולטור, קען איך נישט אנדערש ווי שפעלען די דיאָנאָט "עפעס איז נישט אין אַרדנונג אין קעניגרייך דענעמאַרק" די וועלכע פראַבלעמען שוין לאנג אַק- טועל און ברענגען האט מען עפּיס נישט אויף שטאַרק דיסקוטירט, ווייזט אויס געווען רוהיג - אַלץ אין בעס- טען אַרדנונג. פלוצים אַזאָ אַנגעהויבע- נער שטורם און דוקא דורך רוהיגע מענשען ווי ישראל שטערן אין, "היינט", סטופניצקי אין "מאָמענט" א. א. וו.

ווייזט אויס, אַז מ'האָט זיך סוף כל סוף ארומגעזעהן, אַז מ'מוז זיך פער- טרעכען ווי האַלט מען אייגענטליך אויפ'ן פראָנט - יודיש. וואָס האט מען זיך פערטראַכט און וואס האט מען דערנענטערט אויב מ'מאכט אַזאָ השבון הנפש מוז מען די אויגען אויס- ווישען. נישטער אויף אלעמען קוקען, אַ פאָר ביטערע ווערטער אויסהערען און זיך אליין נישט לאָזען נאָרען מעהר.

מ'האָט פלוצים בעמערקט, אַז בייים גאנצען פאראנטאם מיט יודישע שפראַך, פערעס בוך-וועזען, מיט דער וועלט- איינברענגיש, אז איבער 10 מיליאָן יודען בענגען זיך מיט דער שפראַך, וועלכע איז נאָך גאָרנישט נישט לענג דורך אונזערע גייסטיגע מיהרער אלס

ספחה צו העברעאיש בעטראכט געוואָ- רען. מיר האָבען שוין א צייטונג-ווע- זען וואס דערנישט זיך איבער ימים און קענטיגענען, אונזער בוך קומט אַן צו די ווייטסטע ווינקלעך, ביי דעם זעלבען אַבער האַלטען מיר שיעור גיטע ביי אַ צוזאָמענברוין. מיר שרייען און אַנטיירען פאַר יודיש און יודישער קולטור און מיר אליין ענטלויפן דער- פון און זעהען נישט ווי ווייט די יו- בענד ווערט "רעמער צו דעם אלעם וואס איז פערבינדען מיט דער יודישער שפראַך. דאס יודישע בוך אין א יודיש- הויז ווערט א יקר המציאות, די יודי- שע צייטונג ווערט ביי דער יוגענד פערטראַכט מיט אַ פּוילישע, העכסטענס "פּוילישע" מען זיך אויף- שבת אַ יודישע צייטונג מעהר פאר'ן טאָטירט

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

ס'זאָגט זיך גאָרנישט גלויבען...

מען דערזעהלט מיר, אז די חברה שוואַרץ-שבת האט געשיקט צו דער פער- זעלענע און גבאים פון קרוס מגין (לי שוהל), וואס געפנט זיך אויף וואָר- שטאָטער (21), אז היות ווי ביי זיי דא- וועט פאָרן עמור אלס חזן דער טרימנה'נער שוהט שטעטער, זאָלען זיי ווישען, אז נישט בלויז, וואס ער איז א מאכיל טרפה א שטארט מיט מען- שצן, נאָר ער איז אויך מחלל שבת.

וואס די גבאים פון דער אויבענ- דערמאנטער שוהל האָבען געשטעפערט אויף דעם ברייפ, און צי זיי האָבען ארויסגעוואָרפן דעם דאָזיגען "שוהט", וואס איז אויך מחלל שבת, ווייט איך נישט; אינטערסאנט איז אַבער דער פּעקס, אז די חברה שוואַרץ-שבת האט אַנערקענט, אז א יוד, וועלכער איז א שליח ציבור פאַר אַנצידה יודען, א יוד, וועלכער שטח, און יודען עסטן פון זיין שטיטה, זאָל גאָר זיין א מחלל שבת-ניק.

ס'איז ווירקליך נישט צו פערשטעהן אונזערע יודען. זיי מאכען דעם אַנ- שפּעל, אז זיי זענען פרום, אז מען שאָר נישט אַנצידה א קיז שול, וואס און ווען עס האנדעלט זיך אין אַזעלכע האַרבע פראַגען, אז א שוהט, א חזן זאָל מחלל שבת זיין, מהוּט קיינער אויף דעם נישט רעאַגירען.

ווי מען דערזעהלט מיר, דאָווענט דאס טרימנה'נע שוהט'ל ווייטער אין דער דאָזיגע שוהל, אזוי ווי קיינמאָל גאָרנישט, ווייט איך שוין טאָק נישט- וואס צו זאָגען.

אין שרייב די דאָזיגע ווערטער נישט

קינדער געברענגט, געגריסט זיך מיט איהם און אליין ביי דעם עול הפרנסה צוגעזעהן ווי זיינע קינדער האַלטען אין דער וועלט. ער האט געהאט איין פערלאנג די קינדער אין זיינע דרכים פיהרען.

די יודישע קולטור-טהור, די שריי- בער - משפחה, די געזעלשאפטליכע עסקנים און אלע, וואס פאָרען זיך און מאכען מיט דעם "קאמף פאר יודיש" מיט'ן אסנאהם פון די יודישע לעה- רערשאפט, וועלכע ארבייט מיט איבער- געפנענהייט פאר הונגער-ליידען, האבען זיי אלע ליידער, דעם גאנצען ענין יודיש נישט אויף ערנסט גענומען.

אליין נישט שטענדיג זיך מיט יודיש זיך בענוצט און די קינדער ווייט נישט די געהעריגע ליבע צו יודיש איינגע- פלאַנצט. א יודיש בוך האט מען אויך געוואלט זאָל אַנאָדערער קויפן און געקויפט האט עס דער סתם יוד אָדער יונגערמאן וואס האט נאך אַמאָל פון חר-צייט יודישע אָדער העברעאישע ביכלעך געלעזען און זיך פערשאפט, אין דער יודישער שול האט געשיקט נישט דער יודישער אינטעליגענט אָדער פאַרטיי-מענט, נאר דוקא דער פשוטער פאָלקס מענט, וועלכער שיקט אויך די קינדער נאך אין תרבות, ישיבה און בית-יעקב א. א. וו.

גענוג אַנצווייזען, אז ס'האָבען מיר זענער יודישע ארבייטער און יוגע- נדליכע פון פערשידענע שטעט און שטעטלעך, אין דער היים רייפ- בע- וואוסטלינגע, נאָך פראַנקרייך די לעצ- טע 18 יאהר אויסגעוואָנדערט, ווי זע- נען די יודישע שולען און ווי איז דער עקספּאָרט פון יודישע ביכער דאָרט אַהין אין די מקומות? וויפיל פון זיי האָבען זיך שוין אַרויסגעפאַרבייט?

און דאָן פאַר יודיש געשטאַרבען. כ'האָב מורא ארויסצוזאָגען, אז מ'שיקט מעהר אַהין "רומל" ספרים ווי יודישע ביכער. ווי איז די בעוואוסטזיגט יודישע ארבייטערשאַפט? איהר וועט ענטפערן געלד! צי דאָרף מען צום בענוצען און לע- זען יודיש טאָקע געלד האָבען? א סבא פערקעהרט אויב, דאָרף- בייעט' מען זיך, שעמט מען זיך דאָרט אַפטיילע.

ביי אזא קולטור קאמף איז טאָקע ה' סטופניצקי גערעכט, אז מען איז גע- גליכען צו די "טויטע חסידים", וועלכע שרייען, אז אַלץ זענען געשטאַרבען גאָר א גרויסער. אַס וועל איך אייך באַלד ערקלע- רען דעם מאָטיוו:

ווי איהר ווייסט, געהערט שטערן דער צו דער היינער חברה קדושה דער בעוואוסטער אברהם גאָנווא, וועלכער האט איינגעקלאָגט די חברה קדושה אויף אַנעקסמיסע דערפאַר, ווייל זי ערלויבט דאָרט דער געזעלשאַפט "תומכי-עניים" צו טיילען פאַרציעט פאַר אַרימע לייט. און נישט קוקענדיג דערויף, וואס מען האט איהם אויפ- געקראַכט געמאַכט, אז דאס איז א גרויסע נבלה, טהוט ער זיך אלץ דאס זייניגע און וויל דוקא אַרויסגעקומען אַנעקסמיסע אויף דער חברה קדושה. מיט א קורצער צייט צוריק האט זיך גאָנווא פערטיידיגט, אז ער איז געצוואנגען איינצוקלאָגען די חברה קדושה אויף אַנעקסמיסע צוליבע די שכנים, וועלכע פאַרזען פון איהם, אז מען זאָל בעזייטיגען די אַרימע לייט, וועלכע קומען נאָך די פאַרציעט אין "תומכי עניים". איבערהויפט האט ער זיך פעררופען אויף איין קאָקאטאַר, וועלכען ער האט זאָגאַר איינגעגעבען אלס עדות און יענער האט געזאָלט שילדערען פאַר'ן ריכטער די גרויליקייט, וואס דאָרט קומט פאַר בעת'ן פערטיי- לען די פאַרציעט, אזוי אז א שרעק כאַפט אָן און דערפאַר מוז מען די חברה פון דאָרט אַרויסוואָרפען. האט זיך געמאַכט א משה, אז דער עדות איז דערוויל געשטאַרבען. האט מען דאָך געמיינט, אז שוין, אז גאָנווא איז אַבער אַנעקס, ער, אז ער האט אנגעוואָרען, מוז ער ענדלעך, און מאנ- טאג דעם סעסען לויט קומט פאַר דער עקסמיסע-פראָצעס צום דריטן מאָל.

ווען רי היסטאָריקער וועלען זיך אמאל ערנסטער אַנגעלעבן מיט דער נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישער געזעלשאַפונג געגען די יודען, אזוי וועט דער קא- פּיטעל נאַצי-יודען אוראי נישט פעהלען. שוין א לענגערע צייט ווערט אין אויסלאַנד באַשאַפֿט זעהר א טרויעריגע ערשיינונג, נעמליך, דער פאַקט, וואס פיהרענדר דייטשע יודען בעווייזען דער דייטשער ווירטשאַפט אומשעצ- באַרע דינסטען.

עס איז כדאי צו שילדערען די ענ- גערע צוזאַמענהאַנגען, וועלכע זענען גורם דערצו, אז אַהינז בני ישראל זאָלען זיך אויפפיהרען ווי די אמת'ע פערזענער פון זייער פאַלק.

דער אויטאָר פון די שורות האט זיך לענג געשלאָגען מיט דער דעה, צי ער זאָל רעדען וועגען די דאָזיגע צו- שטאַנדען. עס איז פערשטעהט זיך, געווען א געפיהל פון האָפנונג, אז די

און זיי לעבען, זיי בעמערקען נישט ווי זיי שטאַרבען אויס נאָך ביים לע- בען, זענען זיי שוין טויט.

אין דער היינטיקע זענען די יודי- שיסטען שטאַרק ענליך צו די העברע- איסטען, אויך דאָ שרייען און ליאַרען די ציוניסטען פאַר העברעאיש, אליין קענען זיי זעהר ווייניג, די קינדער געהען גערנער אומעטום ווי אין תרבות- שולען און נישט געקוקט אומעטום ווי אין די תרבות-שולען און נישט געקוקט אויף די פלומרשטע טויענדער העב- רעאיסטען פון די נימאָזיעס קען קיין העברעאישע צייטונג נישט עקזיסטירען, א וועכענטליכע מוז א סובלאַקאָטאַר צו א יודישע צייטונג זיין. אַבער איין טרייסט-דאס נייע פאַלעסטינאַ, עס איז דאָרט רער רעווערוואַר אָדער בעסער געזאגט די שארות הפליטה פון די העברעאיש רעדענדע און דענקע- נד יודען פאַר יודיש מוז דאָ דער רע- זערוואַר זיין. ווייל ווי עס זעהט אויס אין רוסלאַנד ביי די געוואלדיגע קולטור-מעגליכקייטען. אָדער אַמעריקאַ ביי עקאָנאָמישער וואוילשטאַנד איז איז איבער צו דיסקוטירען. מ'מוז בע- צייטענס זיך אליין וועקען און פס- טער נישט פערשלאָפענערהייט זיך צוריק די צאָהל בעדאָהעט יודישע קולטור פאַזיציע מיט'ן גאנצען ערנסט שטעלען.

דאָרף דאָך אַזאָ חברה קדושה קומען צו געהן און זאָגען צו אזא אייגענע דו, אוינער און אוינער, אויב דו האָסט אַזאָ קאָפערנעם שטערען, און קאָנסט פאַדערען פון דער חברה-קדושה, אז זי זאָל ארויסוואָרפען די "תומכי-עניים" נאָר דערפאַר, ווייל זי טהוט א הוי- ליגע ארבייט און דו פאַדערסט אַנ- עקסמיסע, ביזנס א חצון און אַזעלכער קאָן נישט געהערען אין אונזער חברה. רופען זיך אַבער די חברה קדושה- גבאים גאָר נישט אָן, און יענער מיט'ן קאָפערנעם שטערען מאַכט זיך גאָרנישט וויסען און קומט ווייטער אין דער חברה קדושה. אויך אויף דער לעצ- טער חמשה עשר בשבט סעודה איז גע- ווען דער דאָזיגער פּערושין מיטגעגע- טען און מיטגעטרינקען און קיינער האט איהם נישט געזאגט קיין שלעכט וואָרט.

מילא, אויף איהם, אויף אברהם גאָנווא, איז נישט קיין וואונדער, ער פערשטעהט נישט בעסער. אַבער די חברה-קדושה, פאַרוואָס שוויינט זי, פאַרוואָס וויינט זי איהם נישט דעם ווען. איז דער תירוץ, אז זיי זענען צו איידעל, צו בעשיידען. זאָג איך, אז אין דעם פאַל איז דאס בעשיידענ- הייט פון אונזער חברה קדושה נישט קיין מעלה...

חברים בעקער-פראָלעטאַריאַט, א קליינע פראַגע

יענע וואָך איז אויסגעבראַכען א שטרייך פון די קריסטליכע בעקער-ארביי- טער, און היות ווי דער שטרייך האט געדויערט א לענגערע צייט, האט איהר הידישע בעקער ארבייטער, אלס חב'ר'שע סאָלידאַריטעט און סימפאטיע-געפיהלען צו אַלערע קריסטליכע חברים, אויך ערקלערט אַיינשטאַנדיגע דעמאָנסטראַ-

נאַצי-יודען

דאָזיגע פינסטערע טעטיגקייט וועט אויפהערען. צווייטענס, איז עס פשוט געווען א געפיהל פון חרפה, וואס האט איהם אַנגעהאַלטען פון רעדען וועגען זאכען, וועלכע זינען אוראי נישט אונ- זער כבוד.

ווען מיר מוזען אַבער היינט פאַרס איבעררייסען דאָס שווייגען, אַזוי איז דאס נאָר צוליבע דעם וואס מיר האלי- טען פאר גויטיג צו וואָרענען די יודי- שע עפענטליכקייט פאר די דאָזיגע פערשווינען.

דר. שאַכט, וועלכער האט פערשטא- נען אויף אַ מיטטערהאַפטען אומן צו פערזעהען די גאנצע וועלט, דערביי זיך אַפּיזיעל נישט דערקלערענדיג קיין באַנקראַט, און וועלכער קען פון זיין פריהערדיגער טעטיגקייט פון די אזוי גערופענע "14 יאהר שמאך" די אינ- טערנאַציאָנאַל סאָלידאַריטעט פון קא- פּיטאל, האט נישט געמאַכט קיין פאַל- שע רעכענונג, ווען ער האט שפּעקלירט דערויף, אז אפילו אין נאַצי-דייטשלאַנד וועט ער קענען איינשפאָנען פראמינענ- טע יודען צום דינסט פון דער נאַציאָ- נאַל-סאָציאַליסטישער דאָגעמא.

ה' שאַכט האט פשוט איינגעלאדען צו זיך די פראָמינענטע יודען, וועלכע ער קען שוין מכמה שנים און ער האט זיי געגעבען די פערזענלעכע, אַז ער פערזענליך איז נישט קיין אַנטיסעמיט און, אז עס וואלט פאַר איהם געווען א טיפער וועהטאג, ווען ער זאָל פער- לירען זיינע פריהערע מיטאָרבייטער. דעריבער דריקט ער אויס די האָפנונג, אַז זיי וועלען זיך נישט אַבזאָגען איהם און דייטשלאַנד צו ווידמען זייערע אַז אלס שכר גאראנטירט ער זיי שוין און צום סוף האט ער צייניש בעמערקט, אַז א פאַזיטיווע בעציהונג פון די דא- זיגע יודען וועט סוף כל סוף אויך ברענגען גוצען זייערע גלויבענס-גענאָ- סען.

אזיערנאך זענען אין די לעצטע יאָהרען און ביי צום היינטיגען טאָג פאַרגעקומען גרויסע סינאָציעלע טראַג- זאָקציעס לטובת דייטשלאַנד - אַבער- שלאָסן דורך יודען און ביי יודען.

אין כמעט אלע אייראָפּעאישע און אמעריקאַנישע לענדער זענען יודישע פערטרעטער, וועלכע ערלעדיגען די שווערסטע אַנעלעגענעיהטען פאַר'ן דרי-

ציע-שטרייך. דאָכט זיך, אז דאס איז זעהר שעתן און גוט. ווי דען אַנ- דערש? אויב חברים פראָלעטאַריער, טאָ זאָל זיין איינהייט און ברודער- ליכקייט. אַבער דערלויבט מיר דערביי צו שטעלען א קליינע פראַגע: פאַר- וואָס, ליבע חברים, זענט איהר אזוי אַפּערוויליג בעת איהר דאָרפֿט אויס- דריקען איינער סאָלידאַריטעט די פוי- לישע חברים און פאַרוואָס טרעסט קיינמאָל נישט, אז אייערע פּוילישע חברים זאָלען אייך אויך אויסדריקען אַמאָל סאָלידאַריטעט געפיהל דאָמאָלט, ווען איהר טרעט ארויס אין א שטרייך? פאַרוואָס מוזט איהר אַלעמאָל זיין הי- פּע-פאַרציעטען? כ'ווייט, איהר וועט מיר ענטפערען, אז דער יודישער פרא- לעטאַריאַט איז מעהר בעוואוסטזיגט דער און דעריבער ליגט אויף איהם דער חב'ר'שער חוב א"ו א"ו, טאָ ווי לענג איז דאס דער שיעור, אז דער פּוילישער פראָלעטאַריאַט זאָל שטענדיג זיין אויף פינסטער און דאס גראַד דא- מאָלט, ווען ער דאָרף קומען צו הילף דעם יודישען פראָלעטאַריאַט? צי איז דאס נישט, ליבע חברים, וואס איהר זענט שטענדיג גרייט זיך מקריב צו זיין, איידעל גערעדט, א שטיקעל מה- יפּת, אמת, פראָלעטאַרישער, אָדער דאָך מה יפּת?...

זייט מיר מוחל, ס'קאָן זיין, אז אויך איך בין מיט מיין פראַגע א פינסטע- רער, נישט-בעוואוסטזיגער, נאָר היות ווי דער ארבייטער-פראָבלעם איז מיר נישט פרעמד, זענען מיר ליידער בע- וואוסט א סך פאַלען, ווען דער יודי- שער פראָלעטאַריאַט, און פון טאָק דער יודישער בעקער-פראָלעטאַריאַט האט געשטריקט, און אויף זיינע צעהנדליג- גער ווערונגען צום קריסטליכען בע-

אינסערעסאנט איז אָבער אַט וואָס:
די עטאַס צאָהלער האָבען זיך נישט
בעקלעגט דערויף, וואס מען מַכט זיי
אויס א צוגרויסען עטאַס; זיי פער-
דריסט נאָר, פארוואָס דער עטאַס איז
נישט-יזש'דיג פערטיילט. דהיינו: פער-
האנצן, זאגען זיי אואלכע, וואס מען
האט זיי אויסגעמאַסטען אפשר ריכטיג
דעם עטאַס, אינדרזעלבער צייט אָבער
זענען דא אועלכע יודען, און גראדע
פערמעגליכע, וועלכע צאהלען זעהר
וועניג. פארוואס, פרעגען די דאָזיגע
יודען, זאָ דאס אַזוי זיין, פארוואס
מערסט דער עטאַס איז נישט אינסוממאַסטען

א נאכמיטאג-שולע פאר יודישע קינדער צו לערנען יודיש.

אין טעגסטאכאוו איז נישט פער-האנען קיין איין שולע, וואו מען זאל לערנען מיט יודישע קינדער יודיש, אויף אז מיט דער צייט וועלען די קינדער שולע דורות נישט האבען קיין אהנונג וועלען דער יודישער שפראך און קולטור. איז ענטשטאנען אנאליניזאציע-גרופע, וועל-כע וויל שאפען אונז נאכמיטאג-שולע פאר די קינדער פון די פארווערטס-שולע, וואו מען זאל מיט זיי לערנען שרייבען און לעזען יודיש און אויך בעקענען מיט דער יודישער ליטערא-טור.

די וואך איז פארגעקומען די ערשטע ארגאניזיר-פרעזאמלונג און עס איז בע-שלאסען געווארען צוצוטערענען צו דער דאזיגער ארגיט.

דעם קינסטיגען מאנטאג האלב 9 אווענד וועט אין דער קהלה פארקומען א צווייטע פרעזאמלונג, אויף וועלכער עס וועט בעשטימט ווערען די ווייטער-דיגע ארגיט.

שוהל-פריערונגען צוליב'ן נאמענס-טאג פון פרעזירענט מאַשטיצקי.

אין דער שטאט-שוהל האבען זיך פערזאמעלט די שילדער פון ד"ר אקסערס גימנאזיום, פון די פארווערטס-שולע, דאן די פארווערטס-שולע מיט זייערע פער-נער און אנד.

מזד דער מאכט איז געווען אנווע-זענד דער רעפערענט פאר יודישע ציניג'ן ה' מאושינסקי און א פארשטע-הער פון מאנסי-טראנס.

חזן ה' כאלעווע ריכט אב די געהע-ריגע תפילות, דער דיין ר' יוסף פרא-קאש זאגט א ספעציעלע תפילה און פראגט ד"ר שפער האלט א רעדע מענינא דיומא. דאן וועט דער חזן צו-זאמען מיט די שילדער פון דער פארו-שעכע שולע דעם פולישען הימן.

אויך אין דער נייער סינאגאג איז אבעריכט געווארען די געהעריגע פיי-ערליכע גאטעסווענט. מענינא דיומא האט גערעדט ד"ר הירשבערג.

דער סוד פון א ראציאנעלער ערציהונג.

(ערשינען דער נומער 6 (יאנואר) פון געז. פעדאגאגישען זשורנאל "דאס קינד").

דער סוד פון א ראציאנעלער ערציה-הונג - אט אויף דער דאזיגער טעמא האט דער בעקאנטער פעדאגאג און קינדער-פסיכאלאג דר. יאנוש קארשטאק אנגעוויזען צו דרוקען א ספריע אר-טיקלען אין געזעלשאפטליך-פעדאגאג-שען חודש זשורנאל "דאס קינד". ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז יאנוש קאר-שטאק'ס ווערספאל ארבייטען דרוקען זיך אויסשליסליך אין "דאס קינד". אין יאנואר-נומער, וואס איז ערשט וואס ערשינען, געפונט זיך דער ערשטער ארטיקל פון דער דאזיגער ספריע א. נ. "לעבענס-פרעפאלג".

דער דיכטער און פעדאגאג קלמן לייס דרוקט א פאפולערע אבער ערנסטע ארבייט וועלען די ערציהערישע ריכט-ליניען פון אינדישען נביא מאהאטמא גאנדי. לעהרער און ערציהער האבען דא א שלל מיט מוסטערען ווי אוי ס'דארף אויסקוקען דעם ערציהער'ס בעציהונג צום קינד.

צעלינא גיטלער, לייטערין פון דער הייל קאלאניע פון "צענטאס" אין טשע-כאטשינקע, גיט אין איהר ארטיקל "רעפערעסען און סך הכל" א כאראק-טעריסטישען איבערבליק איבער די פאמעליכע ענטוויקלונגס-פאזען פון דער טשעכאטשינקער הייל-קאלאניע. דער ארטיקל איז אילוסטרירט מיט פרעכ-טיגע בילדער. און פאטאגראפיעס פון קינדער-לעבען אויף דער קאלאניע.

א. ס. סקאלא, דער בעקאנטער פעדאגאג ווייט-אויף אין זיין ארטיקל וועלען הייבט אן-ערציהונג ווי ווייט נישט-טאקטישע ענטפערן מצד די על-טערען קאנען דערפיהרען דאס קינד צו אונזערע און שטארק זאגאר לגבי דאגאגישע צייטשריפט איבער'ן יודישען

טעגסטאג-נאמיצען

די אויפטרעטען פונ'ם ווילנער אפערעטען-אנסאמבל

וועלענדיג געבען א נענויע אהאנד-לונג וועלען די פהיגקייטען און לייט-טונגען פון דעם ווילנער אפערעטען-אנסאמבל, בראש מיט קדיש, חאש, נחמה און גראדער - וואלט מען געמוזט אין א ברייטערע ארטיקל בעהאנדלען די עלע פראגען, וואס זענען פערבינדען מיט דעם פראבלעם: יודיש טעאטער. דאס וועלען מיר פרובען בעלויכטען אין געסטען נומער. דאס וועלען מען קודם פל טעסטעלען, אז נישט שולדיג איז די לייטונג, וואס זי האט אלס ערשטע זאך פון איהר רייכען רעפערטואר, געגעבען, ווי ס'זען ווילען האבען, אג-אלטע שוין געשפילטע אפערעטעס, נאר די בעדינגונגען, אין וועלכע זיי קומט אויפ צו ארבייטען און שאפען.

אונזערע פיינשטעקער, וואלען זיי מיר מוהל זיין, וועלכע קומען שטענדיג מיט א פערטיגער רעצעפט און ביישפילען: "זעהט ווי טעאטער זעהט אויס ביי לייטען" און נאך אזעלכע עהנליכע טענות, צו די יודישע ארטיסטען-פער-געסען אויך שטענדיג אין איין הויפט-זאך, אז דארט, ביי "לייטען", קומט אויס צו שפילען ביי אנדערע בעדינג-נונגען. דערקלערען, אין וואס ס'בע-שטעהען די אנדערע בעדינגונגען, איז נישט נויטיג, אלע ווייטען און קענען זיי.

ווי, די גויים איז וואויל, א חוץ אלעם, וואס זיי זענען אין יעדער הוי-זיכט פרוויליגירט, האבען זיי נאך די פולע מארגאלישע און מאטעריעלע אונ-טערשיצונג פון יודען. אין א פוליש טעאטער לויפען גויים און נאכמעהר יודען. די פולישע ארטיסטען קענען רהיג ארבייטען, זיי דארפען נישט אזוי שטארק זארגען וועגען מארגענדיגען טאג. אנדערש איז דאס ביי יודישע ארטיסטען. אונזערע ראנגלען זיך יע-דען טאג פאר זייער עקזיסטענץ. נישט איינמאל קענט איהר טרעפן ארטיס-טען שפילען א יודישע ארטיסט פול-געריג און קאנאק. דער ברייטער הוי-ווייט נישט דערפון. אבער זיי זענען גרויסע עקסנים אונזערע יודישע אר-טיסטען, זיי גיבען זיך לייכט נישט

כדור-חארץ. דער אינהאלט די אר-טיקלען און דער אויטאג-צוזאמענ-שטעל פון "דאס קינד" גיבען פאר דעם די בעסטע גאראנטיע.

מען וועט היי-יאהר נישט נעמען קיין קמחא-אכצאהל פון יום-טוב'דיג מעהל.

(וויכטיגע קאנפערענצען אין דער קהלה)

אויפן, אז ס'וועט פון זיי איינגעצויגען ווערען די געהעריגע סומע דורך א ספעציעלען עטאט.

עס איז בעהאנדעלט געווארען דער ענין שחיטה אין צוזאמענהאנג מיט'ן נייעם געזעץ. עטליכע רעדנער האבען אנגעוויזען אויפ'ן פלייש, וואס הערשט ארום דעם כשר'ן פלייש און די מיטלען, וואס זענען נויטיג וועגען דעם אכצו-ווענדען. צוליב דער שפעטער שעה איז די ווייטערדיגע דיסקוסיע וועגען שחיטה-ענין און דער פונקט וועגען ווייטער-הילף אפגעלייט געווארען אויף דער צווייטער זייגונג.

די זייגונג אין דער קהלה, וועלכע איז פארגעקומען דינסטאג אווענד אלס פארטועצונג פון דער זונטאג'דיגער קאנפערענץ, האט בעראכט די וויי-טערדיגע 2 פונקטען: (א) עופות שחיטה און (ב) ווינטערל הילף.

פרעזעס ראָזענבערג בעריהרט דעם כאָאָס, וואס הערשט ביי דער עפולת-שחיטה און גיט גלייכצייטיג איבער די פארשלאגען, וואס זענען ארויסגע-רוקט געווארען מצד דער פערזאנלעכע וועגען דעם דאזיגען ענין. נאך א קורצער דיסקוסיע וועט בעשלאסען

הורעה מאת הביריץ דפה

דער ראבינאט מאכט בעקאנט, אז נאר פאלגענדע יאטקעס טענהען אינטער זיין השגחה און עס קען אין זיי געקויפט ווערען כשר פלייש:

ש'למה יאקאבאוויטש, אלטער מארק 14; קאפאלי ווייכמאן, אלטער מארק 14; לייזער בויס, סענאטארסקא 1; ישראל צימערמאן, ווארשאווער 20; יצחק דימאנט, מיראָווסקא 3; משה פיינערשטיין, טאָרגאווא 1; חיים פארבערג, טאָר-גאווא 1; משה אַבמאָן, טאָרגאווא 12; קלמן גאָבעל, נאָרוטאוויטשא 6; הירש לייב געלבער, נאָרוטאוויטשא 8; משה שטערנבערג, נאָרוטאוויטשא 37; שמואל טשאַרגי, טאָרגאווא 9; אברהם שטערנבערג, בערקא יאטקעוויטשא 2; הירש לייב גאָבעל, אלטע 4; יעקב וויינשטיין, אלטע 20; ישראל יצחק קאָווע, אלטע 30; אברהם פארבערג, פילטורסקי 23; דוד לייב לופטניקער, פאָברישטא 27.

דאָנעמען אלע אנדערע יאטקעס, ווי אויך דאס פלייש, וואס ווערט ארומגעטראָגען איבער די וואוינונגען, שטעהען נישט אונטער קיין שום השגחה און דאס פלייש קען נישט גענוצט ווערען אלס כשר.

בכדי אויסצומיידען דאס פקרות, וואס איז לעצטענס אריינגעטרעטען אין פלייש פערקויף, אזוי אז יעדער יוד זאל קענען זיין זיכער, דאס ער עסט נישט קיין טרופות, האט דער ראבינאט איינגעפיהרט פאלגענדע תקנות:

(1) יעדע כשר'ע יאטקע בעקומט פון ראבינאט אויף אייניגע חדשים א הכשר, וועלכער ווערט אויפגעהאָנגען אין דער יאטקע אויף א זעהבאר אָרט; דער הכשר פון די חדשים שבת-אדר איז פון גרינעם קאָליר. אלע אנדערע ביז יאטקעס הכשרים זענען אָנלירט.

(2) עס איז אין די אויבענאָויסערעכענטע יאטקעס פערשטארקט געווארען די קאָנטראָל דורך די נאמנים און דאס פלייש, וואס געפינט זיך אין די יאטקעס, ווערט א חוץ די חתימות פון שחם הויז, אויך געסטעמפלעט דורך דעם נאמן-קאָנטראָלער.

(3) די גרייטע ווערען דורך די נאמנים פלאָמבירט אין שחם הויז.

(4) אויף דעם פלייש, וואס ווערט גע'ניקירט', געפינט זיך א חתימה פון מנקה, וועלכער האט עס געטרייבערט.

עס איז א חוב פון דער יודישער בעפעלקערונג צו לעגען אַכט ביים קויפן פשר פלייש אויף די אויבענאָויסערעכענטע תקנות, בכדי נישט נכשל צו ווערען אין עסען טרופות.

והשמוע ינעם ותבוא עליו ברכת טוב.

ביריץ דפה.

טעגסטאג בירח שבט תרצ"ו.

אויסצוועהלען א קאמיטע, וועלכע זאל זיך פערנעהמען מיט'ן דערמאנטען ענין.

אין דער קאמיטע זענען אריין די ה"ה: קרעל, פייגענבלאט, לובארט, יאראנאווסקי, י. גאלדבערג, פיליפא-וויטש און פרייערמיער.

א גרעסערע דיסקוסיע רופט ארויס דער צווייטער פונקט וועגען ווייטער-הילף.

פרעזעס ראָזענבערג רעדט ברייטער ארום די דאזיגע פראגע און זאגט, אז דאס דארף נישט אָנגערופען ווערען ווייטער-הילף, וואס זאל זיך בערגעני-צען נאר מיט פערטיילען א פאר הונ-דערט קערן קוהילען, ווייל מ'זאגט דעם וועט נאך דער אָרימאן, וועלכער נויטיגט זיך אין א ראדיקאלער הילף, נישט געהאלפן ווערען. דעריבער - זאגט ווייטער פרעזעס ראָזענבערג - דארף געשפאטען ווערען א הילסע קאמיטעט, וועלכער זאל אָרגאניזירען א ברייטע הילסע אָקציע.

כמעט אלע אָנוועזענדע זאָגען זיך ארויס וועגען דאזיגען ענין און עס ווערט בעשלאָסען: (1) די קהלה זאל פערטיילען 400 קערן קוהילען, (2) בע-מיהען זיך צו שאפען אָרגיט פאר די יודישע ארבייטסלאָזע און פרנסה'לאָזע און (3) זיך בעמיהען צו שאפען א בריי-טערען קאמיטעט, וועלכער זאל זיך פערנעמען מיט א גרעסערע הילסע-אָקציע פאר דער פערזאנלעכער יודישער יודישער בעפעלקערונג.

אין דער דאזיגער קאמיטעט געהען אריין די ה"ה: פרעזעס ראָזענבערג, וו. זשעריקער, לובארט, דוידלאָוויטש, קרעל, שטאהל, באַטשאַן, קליין און ד"ר שאַפער.

נדבות פאר דער געז. "חומכי עניים"

ה' יצחק ליפסקי צו דער יאהרצייט פון זיין פערשטאָרבענע מוטער 10 קילאָ ברויט.

ה' אלימלך דיקערמאן צו דער יאהר-צייט פון זיין פערשטאָרבענע פאָטער 10 קילאָ ברויט.

ה' קאָושינסקי און נרבה 8 קילאָ ברויט.

וואָס איז פאָרגעקומען אין רויאלאָשין?

נאך די כשר'דיגע איינצעלע אָנפא-לפן אויף יודען, פיקעטירען און טערא-ריורען, איז פערט דאנערשטאג אין טאָרג-טאָג דערגאנגען פון פאלגענדען איינצידענט:

שקצים האבען זיך אוועקגעשטעלט פיקעטירען סטאָנאָנעט, דער יוד שמואל זלאָטניק, האט אָנגעשטויסען דעם פיי-קעט ביי זיין מוטער, באָלד זענען אָנגעקומען א מחנה שקצים, וועלכע הא-בען זיך געווארפן אויף איהם שלאָגען און דעריי זענען געווארען אומגעוואָר-פען יודישע סטאָנאָנעט. צו הילף דעם ארומגערינגעלעטען איז אָנגעקומען שמואל קיפער, וועלכער האט "געקויפט" די אָנפאלער. עס איז אנגעקומען פאָליציי, אויך פון ווילנען, וועלכע האבען די אונזעהען ליקוידירט.

זיך אויסגעצייכענט אירינא אין איהר כאַראַקטעריסטיש, וועלכע האט געוויזען, אז אין דעם זשאַנר איז זי אַנ'ערשט-קלאַסיגער פּוה.

מען מוז צוואונדערן דעם אויסדויער פון דער דאזיגער ליבער חברה, וועל-כע האט אזא ערנסטע בעציהונג צום יודישען טעאטער. אזא אחריות'פולען שטאנדפוסט איז זעלטען צו געפונען ביי אנדערע. מיר מילנען דאס דערמיט, וואס כאַטש אויף איין פאָרשטעלונג איז געווען אין דער קאסע פוסט און די גאנצע הכנסה איז געגאנגען אויף אד-מיניסטראַציע אויסגאָבען-האבען זיי גע-שפילט מיט דער זעלבער ערנסטקייט ווי ביי א פול טעאטער. אט דאס הייסט בעציהונג, אחריות.

ס'איז באמת א חוב פון דער היגער יודישער געזעלשאַפט פון אלע קרייזען, מאָראַליש אונטערוואַכענען די ווילנער אָפערעטען-טרופע, וועלכע גרייט צו א גאנצע רייהע נייע פיעסען און אפ-רעטען, וואס זאל די היגע יודישע טע-אטער-ליבהאַצער פולשטענדיג בעפריי-דיגען.

גוט זיי די מעגליכקייטען-און זיי וועלען שאַפען.

מ. קריפמאן

ווייסע וואכען

ה'רמ"ט
בעסטע קוואליטעט
פיליגסטע פרייעזון
גרעסטער אויסוואהל
דעטייל!

L. Lederman
I-a Aleja 7. Telef. 15-47.

עמפפהלעט:

זייד, וואך - סחורות, גארניצען, קאפען, חי
אויך אלערליי ליינען און פוימוואל-סחורות.
ספעצאלטעט: חתונה-אויסשטייערן.

זאב וואך וויינמאן ז'ל

אין עלטער פון 55 יאהר איז נעכטען
געקומען צו קבורה דער הינער אנגע-
זעהנער סוחר און בעל-המית, ר' וואך
וויינמאן ז'ל.

דער נפטר האט זיך אויסגעצייכענט
מיט אויסערגעווענליכע מעלות ומדות
סיבות. זייענדיג פערנומען מיט זיינע
געזעצטען, האט ער פונדעסטוועגן
געווינדעט פיל צייט אויף צו לערנען
דברי-תורה ווי אויך וועלטליכע ליסע-
ראטור. געווענליך האט ער זיך אויס-
געצייכענט מיט צדקה און א נח לבריות,
אזוי, אז אלע, וועלכע האבן איהם
געקאנט האבען איהם ליעב געהאט
אהבת-נפש.

אין דער לוייה האט זיך געטיילט
א גרויסער עולם מלויים, וועלכע האבען
אויסגעדריקט זייער טיעפען צער און
וועהמאג אויף דער גרויסער אבידה.
אויפ'ן בית עולם האט דער מו"צ
ר' בנימין רובין מספיד געווען דעם
נפטר אויסרעכענדיג זייער מעלות
סובות.

ה. נ. ז. ב. ה.

KINO „EDEN”

די גרעסטע וועלט-טעאטער
JANOSIK,
Hotman Zbojnicki

די געשיכטע פון'ס העלדישען געזיכט,
וועלכער האט גענומען ביי די ריכטע
און אוועקגעגעבן צו די ארימקייט.
אויסער דעם איבער'ן פראגראם:
קלאנג-צוגאבען.

Kino „LUNA”

הערליכע פילם - אפערעטע

Pani Minister Tańczy

אין די הויפט-ראלען:

מאנקעוויטשובא, טשוויקלינסקא,
ארחיד, זשאבטינסקי א.א.
רייזענדיג טאנצערן פרייעזון
פון זונטאג, דעם 7 לויט מיטאג סעלען
ספן צו פאפולערע פרייעזון

MARIA STUART

Kino-Teatr „STYLOWY”

Aleja 27.

הערליכע מוזיק! שטענדיגער פילם!

WALC CESARSKI

ווענער הומאג און סענטימענט.

אין די הויפט-ראלען:

לעי פארי און פאדעל הערביגען

אילוסטירט די טראגישע לעגע
פון אנגעקלאגטען, וועלכער איז געפאלן
לען אלס קרבן פון היטלעריסטישען
רעזשים און קען נישט גענומען פאר
זיך קיין פלאץ אויף דער העלט. בע-
טאנענדיג, דאס די פוילישע גרעניץ איז
דער אנגעקלאגטער געוועזען געווענען
איבערצושרייטען אנלענען דורך די
טשעכישע פאליציי, האט דער פארטיי-
דיגער געבעטען דעם אנגעקלאגטען
פולקאס צו בעפרייען.

אין הסכם מיט די אנגעבענע דורכ'ן
פערטיידיגער מאסיווען האט דאס גע-
ריכט אויסגעטראגען אויף שטילעוואס'ן
א בעפרייאונג-אורטייל.

אבער די מאטיריאליזאציע פון ערנעסט
שטילעוואס'ן איז דערמיט נאך נישט
געווארען פערענדיגט. באלד צומארגענס
האט ער בעקומען פון דער סטארקסטער
א פערזאנליכע וואפארט צו פערלאזען
פולקאס... און די אונטערנעמענע איז
סערהענדיג די דאזיגע פערזאנליכע צו-
ריקצוואנגען האט ליידער נישט גענומען
קיין ערפאלג.

וויפיל פלייש איז געשאכטען געווארען אויף

כשר אין פערגאנגענעם חודש?

גענוצט ערפאלג: דריטענס - און דאס
איז די וויכטיגסטע סיבה - ווערס פריי-
געבראכט א סך פלייש פון דער פרעמד,
וועלכעס ווערס דעם פערקויפט אויף
כשר.

ווי געוואנט איז דער קאנטראל
דערווייל בעשטימט געווארען אויף 3
חדשים ד.ה. אויף פרייגע. אויב ס'וועט
זיך אלץ ארויסשטעלען, אז דער קאנ-
טראל ווערס נישט אויסגעשעפט, וועט
די אויפזיכט-מאכט דאן דעם סכום
פערקלערען. די יודישע אייגנאווער
דארפן דעריבער אין דער סובבה פון
יודישען פלל קויפן נאר דאס כשר'ע
פלייש, וואס ווערס פערקויפט אין די
לעגאלע כשר'ע יאמקעס.

שבת האט די סטארקסטער אריינגע-
געבען פרישע 8 קאנטראלע אויף כשר'ע
יאמקעס, אזוי אז ביים היינטיגען טאג
זענען געפאלן 18 כשר'ע יאמקעס. גלייכ-
צייטיג האט די סטארקסטער אוועקגע-
שיקט נאך קעלך צו דער אויפזיכט-
מאכט 10 ביטעס פון היינטיגע קאכט-ווע-
גען קאנטראלע אויף כשר'ע פלייש.

לאנגסט 1,500,000 זל.

דער דאזיגער פראצעס איז שוין בע-
טראכט געווארען דורך 2 געריכטע אינ-
סטאנצען אין יאהר 1935 און אין ביידע
פאלען האט דעם פראצעס געוואונען
די שטארק. איצט האט זיך דער פרא-
צעס אויפ'ן סמך פון דער אנקלאגע פון
דער געוועזענער צו עקספלאטירען
דאס שטעט-הויז געוועזען אינ'ם אפטייל-
ציע געריכט.

אין רעזולטאט האט דאס געריכט
ארויסגעטראגען א'אורטייל, לויט וועל-
כען די קאנטראלע-אנקלאגע פון דער
געוועזענער ווערס דערווייטערט און די
שטעט-ווערס פון דער שטאדט ווערס אנגע-
קענט פאר ריכטיג. מיט די געריכט-
קאסטען ווערס געלאסטעט די געווע-
זענע פון שטעט-הויז.

דער דאזיגער אורטייל האט אויך א
פרייגעוועלט צעדייטונג פאר דער
שטאדט, וואס פ'איו פערזאנלעך אונט
וועלכער סכום ווערס פרייגעוועלט
אויסקויף פונ'ם שטעט-הויז פון דער
געוועזענער, וועלכע האט בעקומען די
קאנטראלע נאך אין יאהר 1899. די
לאזזער שטאדט-פערזאנלעכע ווערס זיך
שטיצען אויפ'ן אורטייל פון העכסטען
געריכט ווערס שטעט-הויז אין שטעט-
סאכאוו.

וונטאג - א גאסען-וואלונג פאר דער היינטיגער-אקציע.

קומענדיג וונטאג קומט פאר לויט
דער רייה די 4-טע גאסען-וואלונג
לפנות דער ווינטער-הילף אונטער דער
וועלכער לאזונג, ווארייטע הערצער -
דערהערטען די פראגעס.

פארשטעלער פון א גאנצער רייה
אינסטיטוציעס און געוועזענע האבען
צוגעזאגט זייער אנטווערט דער דא-
זיגער וואלונג.
עס איז צו האפען, אז דאס גוטע
ווערס וועט מיטוויקען, דאס די זאמ-
לונג ואל געבען דעם בעסטען רעזול-
טאט.

די מאטיריאליזאציע פון 20-טען יאהרונדערט

א מענש אהן א לאנד

(כאראקטעריסטישער פראצעס אין היגען שטאדט-געריכט).

שפעטע לעגענעסען און נישט זייענדיג
זיכער, דאס די שטאדט-שע מלוכה וועט
וועלען איבערנעמען צו זיך די, אנגע-
ווינשענע פערזאנלעכע, צווינגען שטוט די
דאזיגע פערזאנלעכע מיט געהאלדענע
איבערצושרייטען אנלענען די גרעניץ
און, אזוי ס'ווען אלע מלוכות, אויף
די געשטעלטע איהם דורך דאס. עס
פראגע, האט שטארקענישטע שטעטע-
צוגעבען, דאס אן פאל שטילעוואס'ן
איז העכסט ווארשיינליך, דאס די ער-
קלערונגען פון אנגעקלאגטען שטימען
מיט'ן אמת, ווייל שטילעוואס'ן אלס
פערזאנלעך אהן געוועזענע וועט סיי
טשעכיש, סיי פויליש, און דייטשלאנד
אדורא און אדורא, נישט וועלען צו
זיך גוטוועלן איבערנעמען.

אדורא, עס האט אין קורץ געפאסטע,
אבער שארפע און בילדליכע אויסדרוק-
ען.

ווי געוואנט האט דער קאנטראל
כשר-פלייש, וואס איז דורך דער אוי-
זיכט-מאכט בעשטימט געווארען פאר
אונזער שטאדט פאר'ן ערשטען קוואר-
טאל פון לויפנדיג יאהר געטראפן
345 טויזנט קילא קעבעדיגע וואג ד.ה.
115 טויזנט קילא חודש'ליך. דער דא-
זיגער סכום איז אבער דורך די יודישע
קאכט-ווערס נישט אויסגעשעפט געווא-
רען; ס'האט איז אין יאנואר געשאכטען
געווארען אויף כשר גאר 60 טויזנט
קילא. די סיבות דערפון זענען פערשי-
דענע: ערשטענס, דאס אין פערזאנלעך פון
די יודישע 10 טעג פון יאנואר האבען
די יודישע קאכט-ווערס נאך נישט געהאט
קיין קאנטראלע און ס'האט דעריבער
קיינער נישט געהאט קיין רעכט צו
שטען דאן אויף כשר; צווייטענס, ווע-
גען אין די רעכט 3 וואכען פון יאנואר
געווען געפאלן נאך 10 יאמקעס און הויז
ווי ס'זענען פערזאנלעך א סך קאנטראל-
ען, וועלכע האבען זיך שוין יאנואר
ביי זייערע שטענדיגע קאכט-ווערס און
יענע האבען נאך קיין קאנטראלע נישט
געהאט, האבען די קאנטראלע געטער-
טעטען.

ווי געוואנט האט דער קאנטראל
כשר-פלייש, וואס איז דורך דער אוי-
זיכט-מאכט בעשטימט געווארען פאר
אונזער שטאדט פאר'ן ערשטען קוואר-
טאל פון לויפנדיג יאהר געטראפן
345 טויזנט קילא קעבעדיגע וואג ד.ה.
115 טויזנט קילא חודש'ליך. דער דא-
זיגער סכום איז אבער דורך די יודישע
קאכט-ווערס נישט אויסגעשעפט געווא-
רען; ס'האט איז אין יאנואר געשאכטען
געווארען אויף כשר גאר 60 טויזנט
קילא. די סיבות דערפון זענען פערשי-
דענע: ערשטענס, דאס אין פערזאנלעך פון
די יודישע 10 טעג פון יאנואר האבען
די יודישע קאכט-ווערס נאך נישט געהאט
קיין קאנטראלע און ס'האט דעריבער
קיינער נישט געהאט קיין רעכט צו
שטען דאן אויף כשר; צווייטענס, ווע-
גען אין די רעכט 3 וואכען פון יאנואר
געווען געפאלן נאך 10 יאמקעס און הויז
ווי ס'זענען פערזאנלעך א סך קאנטראל-
ען, וועלכע האבען זיך שוין יאנואר
ביי זייערע שטענדיגע קאכט-ווערס און
יענע האבען נאך קיין קאנטראלע נישט
געהאט, האבען די קאנטראלע געטער-
טעטען.

ווי געוואנט האט דער קאנטראל
כשר-פלייש, וואס איז דורך דער אוי-
זיכט-מאכט בעשטימט געווארען פאר
אונזער שטאדט פאר'ן ערשטען קוואר-
טאל פון לויפנדיג יאהר געטראפן
345 טויזנט קילא קעבעדיגע וואג ד.ה.
115 טויזנט קילא חודש'ליך. דער דא-
זיגער סכום איז אבער דורך די יודישע
קאכט-ווערס נישט אויסגעשעפט געווא-
רען; ס'האט איז אין יאנואר געשאכטען
געווארען אויף כשר גאר 60 טויזנט
קילא. די סיבות דערפון זענען פערשי-
דענע: ערשטענס, דאס אין פערזאנלעך פון
די יודישע 10 טעג פון יאנואר האבען
די יודישע קאכט-ווערס נאך נישט געהאט
קיין קאנטראלע און ס'האט דעריבער
קיינער נישט געהאט קיין רעכט צו
שטען דאן אויף כשר; צווייטענס, ווע-
גען אין די רעכט 3 וואכען פון יאנואר
געווען געפאלן נאך 10 יאמקעס און הויז
ווי ס'זענען פערזאנלעך א סך קאנטראל-
ען, וועלכע האבען זיך שוין יאנואר
ביי זייערע שטענדיגע קאכט-ווערס און
יענע האבען נאך קיין קאנטראלע נישט
געהאט, האבען די קאנטראלע געטער-
טעטען.

ווי געוואנט האט דער קאנטראל
כשר-פלייש, וואס איז דורך דער אוי-
זיכט-מאכט בעשטימט געווארען פאר
אונזער שטאדט פאר'ן ערשטען קוואר-
טאל פון לויפנדיג יאהר געטראפן
345 טויזנט קילא קעבעדיגע וואג ד.ה.
115 טויזנט קילא חודש'ליך. דער דא-
זיגער סכום איז אבער דורך די יודישע
קאכט-ווערס נישט אויסגעשעפט געווא-
רען; ס'האט איז אין יאנואר געשאכטען
געווארען אויף כשר גאר 60 טויזנט
קילא. די סיבות דערפון זענען פערשי-
דענע: ערשטענס, דאס אין פערזאנלעך פון
די יודישע 10 טעג פון יאנואר האבען
די יודישע קאכט-ווערס נאך נישט געהאט
קיין קאנטראלע און ס'האט דעריבער
קיינער נישט געהאט קיין רעכט צו
שטען דאן אויף כשר; צווייטענס, ווע-
גען אין די רעכט 3 וואכען פון יאנואר
געווען געפאלן נאך 10 יאמקעס און הויז
ווי ס'זענען פערזאנלעך א סך קאנטראל-
ען, וועלכע האבען זיך שוין יאנואר
ביי זייערע שטענדיגע קאכט-ווערס און
יענע האבען נאך קיין קאנטראלע נישט
געהאט, האבען די קאנטראלע געטער-
טעטען.

ווערס אומגעווענליך די ספרים פון בית-המדרש.

די קהלה-פערזאנלעכע צעט
אויפגעקוקט צו מאכען די גבאים און
די הינע בית-המדרש ווי אויך אלע פרי-
וואס פערזאנלעך, אז אויב זיי געווען
ספרים פון בית המדרש זאלען זיי אום-
קעהרען ביז'ן אדר ה'ה' ביז'ן טערמיין
בעשטימט דורכ'ן ראבינאט.

דער וואס וועט זיך נישט צופאסען
צום דערמאנטען, וועט די קהלה-פער-
וואלונג עס צעטראכטען אלס צוויי-
נונג פון קהלה אייגענטום און ציהען
דערפון די געהעריגע קאנטראלע.

די פרייגעוועלט פאר'ן אונטער-
וועלכע האט געוואונען אויף ווארשע
נ'ה. 21 ווערס געבעטען זיך צו ווענדען
אין רעדאקציע, אלע 6, וואס פ'איו
פערזאנלעך א גרייף פון איהר ברודער
פון צמח'יקא.

די פרייגעוועלט פאר'ן אונטער-
וועלכע האט געוואונען אויף ווארשע
נ'ה. 21 ווערס געבעטען זיך צו ווענדען
אין רעדאקציע, אלע 6, וואס פ'איו
פערזאנלעך א גרייף פון איהר ברודער
פון צמח'יקא.

די פרייגעוועלט פאר'ן אונטער-
וועלכע האט געוואונען אויף ווארשע
נ'ה. 21 ווערס געבעטען זיך צו ווענדען
אין רעדאקציע, אלע 6, וואס פ'איו
פערזאנלעך א גרייף פון איהר ברודער
פון צמח'יקא.

די פרייגעוועלט פאר'ן אונטער-
וועלכע האט געוואונען אויף ווארשע
נ'ה. 21 ווערס געבעטען זיך צו ווענדען
אין רעדאקציע, אלע 6, וואס פ'איו
פערזאנלעך א גרייף פון איהר ברודער
פון צמח'יקא.

די פרייגעוועלט פאר'ן אונטער-
וועלכע האט געוואונען אויף ווארשע
נ'ה. 21 ווערס געבעטען זיך צו ווענדען
אין רעדאקציע, אלע 6, וואס פ'איו
פערזאנלעך א גרייף פון איהר ברודער
פון צמח'יקא.

די פרייגעוועלט פאר'ן אונטער-
וועלכע האט געוואונען אויף ווארשע
נ'ה. 21 ווערס געבעטען זיך צו ווענדען
אין רעדאקציע, אלע 6, וואס פ'איו
פערזאנלעך א גרייף פון איהר ברודער
פון צמח'יקא.

די פרייגעוועלט פאר'ן אונטער-
וועלכע האט געוואונען אויף ווארשע
נ'ה. 21 ווערס געבעטען זיך צו ווענדען
אין רעדאקציע, אלע 6, וואס פ'איו
פערזאנלעך א גרייף פון איהר ברודער
פון צמח'יקא.

די פרייגעוועלט פאר'ן אונטער-
וועלכע האט געוואונען אויף ווארשע
נ'ה. 21 ווערס געבעטען זיך צו ווענדען
אין רעדאקציע, אלע 6, וואס פ'איו
פערזאנלעך א גרייף פון איהר ברודער
פון צמח'יקא.

דעם פערזאנלעכע פרייטאג איז אין
היגען שטאדט-שען געריכט פערזאכט
געווארען דער פראצעס פון ערנעסט
שטילעוואס'ן, א דייטשען יוד, 31 יאהר
אלט, פון פערזאנלעך א סוחר, וועלכער איז
געווארען אנגעקלאגט אין פוילישע גרעניץ
איבערצושרייטען די פוילישע גרעניץ אין
חודש יאנואר ד.ה.

די געריכטע פערזאנלעכע האבען
אויסגעדיקטעט די טראגישע לאגע, אין
וועלכער עס לעבען היינט די קרבנות
פון היטלעריסטישען רעזשים און די
„דעליקאטע“ מעטאדען, וועלכע צוויי-
לייטע מלוכות געניצען, בכדי צו
בעפרייען זיך פון אזוי געווענע אונ-
געוואונענע עלעמענטען. פון פערזאנלעך
פון די פערזאנלעכע האט זיך ארויס-
געוויזען פאלגענדע:

דער ווייזע פון בעשולדיגטען שמי-
לעוואס'ן האט עמיגרירט פון פוילען קיין
דייטשלאנד מיט 70 יאהר צוריק. סיי
דער אנגעקלאגטער, סיי זיין פאטער,
זענען געווארען געבוירען שוין אין
דייטשלאנד. אין יאהר 1920 האט דער
פאטער פון אנגעקלאגטען שטילעוואס'ן
אן צוגלייך מיט איהם אויך דער אנגע-
קלאגטער, וועלכער איז נאך דאן געווע-
זען מינדעריטהייט, בעקומען די דייטשע
בירגערשאפט.

די מאטיריאליזאציע פון ערנעסט שמי-
לעוואס'ן הויפט זיך אן אין יאהר 1925.
אויפ'ן גרונד פון די נייע דייטשע קאנטי-
יודישע געזעצען ווערס איהם אוועקגע-
נומען די דייטשע בירגערשאפט און ער
ווערס געווינגען צו פערלאזען דייטש-
לאנד און צו עמיגרירען קיין טשעכישן.
אין דייטשלאנד בלייבען איבער זיין
פריי, א קריסטן, א דייטשע בירגערין
פון געבורט און 2 קליינע קינדער, ער-
צויגען אלס יודען. אייניגע וואכען
וואוינט שטילעוואס'ן אין פראג, וואו ער
פערדיינט זיך אויף חינוך דורך ער-
בייט, אבער טאקי דערמאר ווערס ער
אנערקענט אלס אונגעווינשענער עלע-
מענט און „איבערגעווארפען“ צוריק
אויף די דייטשע גרעניץ, דאס הייסט
איבערגעגעבן אין די האנד פון דער
טשעכישער גרעניץ מאכט און שטוט
געווינגען דורך איהר אונטער 10 יא
אייבער צו שרייטען די דייטשע
גרעניץ. אין דייטשלאנד וויל ער
זיך צוריקבעקומען צו זיין פאמיליע אין
פערלין, אבער ער ווערס נאך פרייזער
פערזאנלעך דורך דער פאליציי, בע-
שטראפט אויף 4 וואכען ארעסט פאר
אונלעגאלע איבערצושרייטען די דייטשע
גרעניץ און צוריק „איבערגעווארפען“
אויף די טשעכישע גרעניץ. באלד פער-
האלט איהם די טשעכישע פאליציי,
וועלכע-געמענדיג אין עכט זיין וואונט,
דאס ער וויל נישט צוריקגעהערן קיין
דייטשלאנד און דאס זיינע קרובים
שטאמען פון פוילען - שטעלט איהם צו
צו דער פוילישער גרעניץ און „איבער-
ווארפען“ איהם קיין פוילען. נאך 10
טעג זיין אין פוילען אויפ'ן וועג קיין
לאנד, פון וואנען עס שטאמט זיין זיידע,
ווערס שטילעוואס'ן פערזאנלעך אין
שטענעטאכאוו דורך דער פאליציי-מאכט
און געשטעלט פאר'ן געריכט פאר אונ-
לעגאל איבערצושרייטען די פוילישע גרע-
ניץ.

דעם אנגעקלאגטען משפט ריכטער
כאולעוואס'ן, בעשולדיגט פאליציי-וואס-
דאזיגן מיכאלעס, פערטיידיגט דאס.
לייב אש. די גרעסטע טייל פון די גע-
ריכטע פערזאנלעכע ווערס געפיהרט
דירעקט אין דער דייטשער שפראך צו-
לייב דעם, וואס דער בעשולדיגטער
פערזאנלעך נישט קיין פויליש און וואס
אלע פערזאנלעך, וועלכע נעמען אנטויל
אין די פערזאנלעכע, געהערען די
דייטשע שפראך.

כאראקטעריסטישע ווערס געוועזען די
ערות ערקלערונגען פון פאליציי-וואס-
דאזיגן שטעטפאניק, וועלכער האט
פערזאנלעך דעם אנגעקלאגטען אין
שטענעטאכאוו און קען גענוי - אלס
געוועזענער פערזאנלעך קאממענדיג
פון א פאליציי פאסטערונק ביי א גרע-
ניץ-שטאט - די בעזעהונגען ביי די
גרעניצען פון פוילען מיט אנדערע מלו-
כות. דער האט זאכליך אויסגעקלערט,
דאס מלוכות, וועלכענדיג בעפרייען זיך
פון אזוי געווענע פרעמדע אונגעווי-
נע.

דעם אנגעקלאגטען משפט ריכטער
כאולעוואס'ן, בעשולדיגט פאליציי-וואס-
דאזיגן מיכאלעס, פערטיידיגט דאס.
לייב אש. די גרעסטע טייל פון די גע-
ריכטע פערזאנלעכע ווערס געפיהרט
דירעקט אין דער דייטשער שפראך צו-
לייב דעם, וואס דער בעשולדיגטער
פערזאנלעך נישט קיין פויליש און וואס
אלע פערזאנלעך, וועלכע נעמען אנטויל
אין די פערזאנלעכע, געהערען די
דייטשע שפראך.

כאראקטעריסטישע ווערס געוועזען די
ערות ערקלערונגען פון פאליציי-וואס-
דאזיגן שטעטפאניק, וועלכער האט
פערזאנלעך דעם אנגעקלאגטען אין
שטענעטאכאוו און קען גענוי - אלס
געוועזענער פערזאנלעך קאממענדיג
פון א פאליציי פאסטערונק ביי א גרע-
ניץ-שטאט - די בעזעהונגען ביי די
גרעניצען פון פוילען מיט אנדערע מלו-
כות. דער האט זאכליך אויסגעקלערט,
דאס מלוכות, וועלכענדיג בעפרייען זיך
פון אזוי געווענע פרעמדע אונגעווי-
נע.

דעם אנגעקלאגטען משפט ריכטער
כאולעוואס'ן, בעשולדיגט פאליציי-וואס-
דאזיגן מיכאלעס, פערטיידיגט דאס.
לייב אש. די גרעסטע טייל פון די גע-
ריכטע פערזאנלעכע ווערס געפ